

consider the traditional question.

There is no unity of views on some fundamental issues of general theory of the crime. In legal literature debatable as to determine the *corpus delicti*. This is because neither the Criminal Code of 1960, or in the current Criminal Code is not the definition of a crime. It is the established doctrine of criminal law based on the legal definition of the grounds of criminal responsibility (Article 2 of the Criminal Code), the offense (Article 11 of the CC) and theoretical generalization syllable features specific crimes stipulated norms of the Criminal Code of Ukraine.

Due to the fact that the national legal system was the institution of criminal offenses, traditional views of scientists and the criminal liability of the crime today require substantial revision and reinterpretation. Complications of offenses will necessarily affect the content of criminal liability and its grounds.

Keywords: *criminal liability, reasons of criminal liability, crime, corpus delicti.*

Надійшла до редакції 26.03.2013

В.О. Лисенко

здобувач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УДК 343.83

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ І УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Розглянуто окремі питання протидії корупції в органах і установах виконання покарань, зазначено необхідність їх наукового дослідження.

Ключові слова: *протидія, корупція, органи і установи виконання покарань, науковий пошук.*

Постановка проблеми. Протидія корупції є складним і багатоаспектним завданням для України, її правової системи та правоохоронних органів, оскільки це негативне явище здатне вражати різні види органів державної влади (не є винятком і Державна пенітенціарна служба України та підпорядковані їй органи і установи виконання покарань) та напрями їх діяльності, а завдана нею шкода стосується різних сфер життєдіяльності сучасної держави, зменшує рівень довіри до державних інституцій з боку населення країни і міжнародної спільноти.

Прийняття низки нормативно-правових актів антикорупційного спрямування поки що не дало бажаного результату, не призвело до відчутних позитивних змін у справі протидії корупції в Україні, зокрема зменшення її рівня і негативного впливу на функціонування органів державної влади. Гостро постала проблема поширення корупції серед посадових осіб органів державної влади і місцевого самоврядування. Серед 178 країн світу Україна у 2011 році посіла 152 місце, що свідчить про те, наскільки серйозною проблемою для України є тотальна корумпованість посадових осіб [2, с. 178].

Після отримання незалежності, на жаль, Україна не виробила чіткої

політичної та економічної стратегії формування громадянського суспільства. Це зумовило виникнення корпоративних кланів, викривлення процесів приватизації в інтересах окремих деліктів, перепони у розвитку демократичних інститутів та утвердженні верховенства права тощо.

Метою статті є аналіз проблеми протидії корупційним проявам серед персоналу органів і установ виконання покарань і визначення шляхів їх подолання.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичним і практичним підґрунтям написання статті стали праці вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: П.П. Андрушка, В.В. Астаніна, В.Б. Авер'янова, Л.В. Багрій-Шахматова, О.М. Бандурки, І.Г. Богатирьова, Г.І. Богуша, В.О. Глушкова, А.І. Долгової, О.М. Джужи, В.М. Дрьоміна, А.П. Закалюка, В.Т. Зеленецького, Д.Г. Заброди, В.А. Завгороднього, В.С. Комісарова, О.Г. Кальмана, М.В. Корнієнка, О.Г. Колба, М.І. Мельника, Є.Д. Скулиша, М.І. Хавронюка, В.І. Шакуна, М.Я. Швеця, О.Н. Ярмиша та ін.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан корупції в країні показує, що вона є загрозою національній безпеці, негативно впливає на розвиток всіх сторін суспільного життя: економіку, політику, управління, соціальну і правову сферу, громадську свідомість, міжнародні відносини.

Аналізуючи витоки корупційних діянь у правоохоронних органах, слід наголосити, що корупція, як соціального явище, є складною науковою проблемою, розв'язання якої вимагає виваженої державної антикорупційної політики. На жаль, про загрозу, яку становить корупція в країні, знають всі, в тому числі політичні та державні діячі, державні службовці, правоохоронні відомства тощо.

Серед актуальних проблем протидії корупції в Україні слід назвати:

- сучасне набуття корупцією рис, що загрожують національним інтересам держави та суспільства;
- розробка та ефективно впровадження у діяльність органів держави та місцевого самоврядування антикорупційних заходів;
- удосконалення правового регулювання протидії корупції, як різновиду соціального регулювання, що виражається у цілеспрямованому впливі держави в особі її уповноважених органів і посадових осіб на правовідносини та поведінку громадян, шляхом видання, реалізації та забезпечення виконання нормативно-правових актів, спрямованих на протидію корупції;
- розробка механізму взаємодії між суб'єктами протидії корупції повинна ґрунтуватися на наявності спільного інтересу протидії корупції та розуміння суті взаємодії і довіри між собою [5, с. 66];
- створення української моделі протидії корупції, в основі якої повинні бути такі складові: політична воля протидії корупції у найвищих ешелонах влади; введення через декларації суворого фінансового контролю на видатки громадян; створення відкритого моніторингу на отримання громадянами України різних довідок, дозволів тощо; отримання гідної зарплати, яка виключить бажання вчиняти корупційні правопорушення [7];
- підготовку фахівців-професіоналів для забезпечення ефективної про-

тидії корупції на принципах професійної здібності та вмінь; спеціалізації у певній сфері; правосвідомості та правової культури;

- перегляд та систематизацію нормативно-правових актів, які суперечать чинному законодавству та єдиній науково обґрунтованій концепції протидії корупції.

Стратегічним напрямом протидії корупції в органах і установах виконання покарань є запобігання їй на стадії вчинення. Проведення комплексних профілактичних заходів серед персоналу органів і установ виконання покарань – це шлях, який може зменшити обсяг корупційних проявів та їх негативний вплив на імідж Державної пенітенціарної служби України.

З метою протидії корупції в органах і установах ДПтС України пропонується використовувати такі антикорупційні заходи:

- зробити корупцію в органах та установах виконання покарань ризиковою і не вигідною. До тих пір, поки співробітнику ДПтС України буде вигідно брати хабарі, красти, іншим чином зловживати владою, а ризик понести покарання буде мінімальним, ніякі репресивні заходи не дадуть позитивного результату;

- збільшити соціальну ціну служби в ДПтС України (престиж, матеріальна забезпеченість, правовий захист, бажання служити та захищати інтереси країни тощо) [4, с. 31].

Важливого значення після прийняття Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» серед вчених-криміналістів набуває розмежування корупційного злочину з адміністративним правопорушенням. Фактично, на думку вчених, сьогодні протидія корупції ведеться на рівні певного переслідування за адміністративне правопорушення, а не вчинення кримінального злочину, що значною мірою й визначає її результати.

Чинне українське законодавство не виконує попереджувальної функції, як це має місце в розвинених країнах, де корупція жорстко карається якраз шляхом кримінального переслідування (наприклад законодавством США за такі діяння передбачено до 25 років позбавлення волі), а у вітчизняному Кримінальному кодексі навіть не визначено поняття корупційного злочину, його ознак, хоча корупція належить до одного з найнебезпечніших діянь, спрямованих проти національної безпеки держави [3, с. 79].

З метою протистояти корупції державою за роки незалежності України прийнято більше ста нормативно-правових актів антикорупційної спрямованості. Однак всі вони приймалися у різний час, різними органами, в деяких випадках – безсистемно, без належного наукового обґрунтування, внаслідок чого і виникають колізії та протиріччя, труднощі при їх застосуванні. Але головна проблема не стільки у громіздкості правової бази, скільки в її якості.

Наявність нечіткого, неузгодженого законодавства та підзаконних актів, що регулюють правоохоронні відносини, у більшості випадків створює підґрунтя для здійснення корупційних діянь як у відносинах всередині органів влади, так і між ними та соціумом, а також і всередині його самого. Тому слід погодитися з позицією М.І. Мельника, що корупція є характерною для країн, які перебувають на перехідному етапі свого розвитку та ха-

рактикуються високим рівнем корумпованості державного апарату, що зумовлюється, насамперед, політичними вимогами та сподіваннями таким чином підвищити ефективність боротьби з цим явищем [6, с. 124–125].

Корумпованість співробітників Державної кримінально-виконавчої служби України є гострою проблемою сучасного українського суспільства, так як вона паралізує довіру народу до органів і установ виконання покарань і до держави в цілому. Ефективна протидія цьому негативному явищу потребує системного підходу з боку керівництва служби, чітко визначених пріоритетів та належного забезпечення. Ігнорування хоча б однієї з цих складових суттєво знижує ефективність антикорупційної діяльності в органах і установах виконання покарань.

Відомий український вчений Л.В. Багрій-Шахматов вважає, що корупція «...асоціальне, таке, що відхиляється від норми, явище, яке порушує та деформує нормальний процес суспільного та державного життя, побут громадян, їх об'єднань, владно-управлінських органів та інститутів [1, с. 21].

Тому, на наш погляд, основними напрямками протидії корупції серед її співробітників мають бути: удосконалення антикорупційного законодавства; формування сучасного управлінського апарату; превенція корупції; удосконалення заходів щодо виявлення, розслідування, розгляду фактів корупційних діянь; притягнення винних осіб до передбаченої законом відповідальності за корупційні правопорушення у всіх випадках їх вчинення.

Важливо також наголосити, що вчинення співробітниками органів і установ виконання покарань корупційного правопорушення є однією зі стадій прояву професійної деформації цих працівників. В умовах, коли професійна деформація співробітників органів і установ виконання покарань є доволі поширеним явищем, робота по її подоланню повинна мати свою стратегію, а саме: спрямованість на вирішення поставлених завдань; урахування реально існуючих процесів і протиріч соціального життя; визначення основних пріоритетів протидії професійній деформації співробітників; формулювання цілей, способів і засобів цієї діяльності.

Ми вважаємо, що в Державній кримінально-виконавчій службі України повинна бути розроблена цільова Комплексна програма подолання професійної деформації серед співробітників органів і установ виконання покарань, зміст якої повинен передбачати: нормативно-правове регулювання професійної діяльності; заходи організаційно-управлінського характеру; професійно психологічну підготовку співробітників з метою підвищення мотивації до ефективної службової діяльності тощо. Тому вчинення співробітниками органів і установ виконання покарань корупційного правопорушення слід розглядати як прояв професійної деформації цих працівників.

На нашу думку, позитивний результат усунення такої стадії професійної деформації співробітників органів і установ виконання покарань, як вчинення корупційного правопорушення, може бути досягнутий при дотриманні керівництвом служби таких умов:

1) антикорупційна діяльність серед співробітниками органів і установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України

повинна здійснюватися комплексно, безперервно, не обмежуючись одnorазовими стихійними програмами протидії цьому явищу;

2) головні зусилля протидії корупції серед співробітниками органів і установ виконання покарання Державної кримінально-виконавчої служби України доцільно спрямувати на вивчення передумов виникнення корупційних проявів та їх ліквідацію, поряд із виявленням та покаранням осіб, винних у вчиненні подібних діянь;

3) необхідно з'ясувати проблему попиту та пропозиції корупційних послуг у діяльності органів і установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України, напрями, де вони найчастіше проявляються, і зосередити головні зусилля на їх викоріненні у місцях, які вже вражені цим явищем, а також попередженні там, де така можливість існує;

4) вивчати передовий досвід пенітенціарних установ зарубіжних країн, проаналізувати можливість та доцільність його використання у поєднанні з українською ментальністю і реаліями сьогодення (матеріальне, фінансове, житлове забезпечення співробітників органів і установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України) [3, с. 72].

Висновки. На підставі вищевикладеного робимо висновок, що зміни в соціальному середовищі з прийняттям Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» сьогодні зумовлюються необхідністю системно-наукового супроводу, завдання якого надати допомогу суб'єктам протидії корупції забезпечити реалізацію державної політики у даній сфері.

Ефективна протидія корупційним правопорушенням в органах і установах виконання покарань не може бути здійснена в результаті разових і короткочасних акцій будь-якого ступеня активності та суворості на будь-якому рівні, а потребує постійної виваженої роботи, зокрема, Департаменту кадрового забезпечення Державної пенітенціарної служби України.

Бібліографічні посилання

1. Багрий-Шахматов Л.В. Уголовно-правовые и криминологические проблемы коррупции, теневой экономики и борьба с ними / Л.В. Багрий-Шахматов. – Одесса, 2001.
2. Богатирьев І.Г. Криминологічні засади подолання корупції в правоохоронних органах / І.Г. Богатирьев // Вісник криминологічної асоціації України. – 2011. – № 1. – С. 177–181.
3. Данількевич М. І. Проблеми боротьби з корупцією : міжнародний і вітчизняний досвід / М. І. Данількевич // Коррупция : региональные и отраслевые тенденции : сб. науч. ст. / под ред. М. Ф. Орзиха, В. Н. Дремина. – Одесса, 2003. – С. 71–81.
4. Коваль А.О. Стан тенденції вчинення корупційних правопорушень персоналом Державної кримінально-виконавчої служби України / А.О. Коваль // Актуальні проблеми запобігання корупційним проявам УДКВС України : матер. наук.-прак. семінару (Київ, 12 квіт. 2012 р.). – К., 2012. – С. 31–35.
5. Заброта Д.Г. Адміністративно-правове регулювання взаємодії органів внутрішніх справ та громадських організацій у протидії корупції : монографія / Д.Г.Заброта, В.А. Завгородній. – Дніпропетровськ, 2011.
6. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, ознаки, заходи протидії : монографія / М.І. Мельник. – К., 2011.
7. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 7 квіт. 2011 р. № 3206-VI // ВВР України. – 2011. – № 40. – Ст. 404.
8. Інформація про стан роботи щодо додержання персоналом Державної кримінально-виконавчої служби України вимог антикорупційного законодавства за 10 місяців

2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/publish/article/655975>.

Лысенко В.А. Отдельные вопросы противодействия коррупции в органах и учреждениях исполнения наказаний. Рассмотрены некоторые вопросы предупреждения коррупции в органах и учреждениях исполнения наказаний, определена необходимость их научного исследования.

Ключевые слова: предупреждение, коррупция, органы и учреждения исполнения наказаний, научное исследование.

Lysenko V. O. Some issues of counteraction corruption in correctional bodies and institutions. In this article the author revealed some issues of counteraction corruption in correctional bodies and institutions, and noted the need for their scientific research.

Combating corruption in Ukraine is a complex and multidimensional task for Ukraine, its legal system and law enforcement, as this negative phenomenon is able to infect different kinds of public authorities (and no exception is the State Penitentiary Service of Ukraine and its subordinate correctional bodies and institutions) and direction of their activity, and harm caused by it involve various spheres of the today state, reduces confidence in public institutions by the country's population and the international community.

After gaining its independence, unfortunately, Ukraine hasn't elaborate a clear political and economic strategy for the establishment of civil society. This led to the emergence of corporate clans, distortion of privatization processes for some torts, barriers in the development of democratic institutions and the rule of law.

Strategic direction against corruption in in correctional bodies and institutions is to prevent it in the stage of preparation. Conducting comprehensive preventive measures among the staff of correctional institutions is a way that can reduce corruption and its negative impact on the image of the State Penitentiary Service of Ukraine.

The commitment of corruption offense by correctional bodies and institutions employees is one of the stages of display of professional deformation of these workers.

Changes in the social environment from the adoption of the Law of Ukraine "On principles of prevention and combating corruption" is now conditioned by the necessity of systematic and scientific support, whose task is to assist combating corruption entities to ensure the implementation of state policy in this area.

An effective response to corruption offenses in correctional bodies and institutions can not be made as a result of one-time and short-term actions of any degree of severity and activity at any level, and requires constant balanced operation , including the Department of staffing of the State Penitentiary Service of Ukraine.

Keywords: prevention, corruption, correctional bodies and institutions, scientific research.

Надійшла до редакції 27.04.2013